

“Ara patim els efectes secundaris de la vacuna contra la crisi”

JORDI PLAY

El BCE ha anunciat que comprarà deute públic per valor de 60.000 milions d'euros al mes fins al setembre del 2016 per reactivar l'economia, i es manté el tipus d'interès al mínim històric del 0,05% per evitar la deflació a la zona euro. Quin efecte busquen tenir aquestes mesures en l'àmbit macroeconòmic i com es percebran en l'economia real per part dels ciutadans?

Joan B. Casas, doctor en economia financera i comptabilitat és degà del Col·legi d'Economistes de Catalunya des de l'any 2008. En aquesta entrevista analitza l'impacte que tindran les mesures del BCE en l'economia real, l'efecte Syriza i el context en què Catalunya ha de tirar endavant els pressupostos del 2015.

—En el context mundial hi haurà un creixement del 3,9% aproximadament, els països emergents tenen una previsió del 5% i els Estats Units per sobre del 3%. En aquest context, hi ha una illa, el Japó i la zona euro, que tindran un creixement al voltant de l'1,3%, i sumat a aquest estancament, a la zona euro hi ha un cert risc de deflació. La deflació és molt perillosa, més encara si es produeix en un context d'economies sobreendeutades, com és el cas de la

UE. Si hi ha deflació, tot queda aturat perquè la gent espera que els preus continuïn baixant, i si a més a més tens un deute molt alt, l'única forma de pagar aquest deute és amb creixement o amb inflació. És un cercle molt perillós. Per tant, el BCE europeu ja havia aplicat mesures per corregir aquesta situació, essencialment situar el tipus d'interès a nivell molt baix i donar liquiditat a la banca perquè superés els seus problemes i després donés crèdit. Però no ha

estat suficient, i el mateix model que ha seguit la Reserva Federal Americana, que més o menys ha inundat de diners l'economia, el BCE, amb algunes limitacions, també farà el mateix. Aquesta política té per objectiu combatre un creixement molt petit amb relació al creixement mundial i combatre el nivell de deflació, i trencant la lògica del BCE, compra bons sobirans de manera que a més d'inundar de diners el mercat, estableix una fórmula d'evitar pressió a la prima de risc.

—**Com es trasllada aquesta intervenció en l'economia del dia a dia?**

—El tipus d'interès es mantindrà baix, és molt important per a qui tingui hipoteques. D'altra banda, aquesta capacitat d'inundar de diners el mercat ha de tenir repercussions en l'àmbit creditici, en el sentit de fer arribar diners a les empreses i les famílies, perquè, si no és així, l'efecte d'aquesta política de generar tanta liquiditat serà molt limitat.

—**Quan es van injectar diners públics a diverses entitats financeres espanyoles, també es confiava que finalment s'obriria l'aixeta del crèdit. Ara que la banca ja està capitalitzada, no hi haurà excusa en aquest sentit?**

—Són dos moments diferents, quan es van injectar diners a la banca era per salvar el sistema financer, perquè és obvi que una ruptura del sistema financer haurien tingut efectes molt negatius sobre el conjunt de l'economia. Una part important dels diners injectats van anar a parar a recapitalitzar la banca, i una altra part al sector públic mateix, finançant el seu dèficit. Ara no, la reforma financera ja s'ha fet i la banca ha de generar l'activitat que se suposa que li correspon, fer circular el crèdit.

—**Aquests efectes han de percebre's a curt termini?**

—S'han de notar durant el 2015.

—**La crisi no s'ha acabat. Estem patint ara els efectes secundaris del tractament contra la crisi que es va començar a aplicar a Europa el 2008 i a l'Estat espanyol el 2010 sota l'epígraf de reformes estructurals?**

—És cert, en economia no hi ha res que no tingui efectes secundaris. Quan emergeix la crisi, ens trobem amb una economia molt endeutada tant pel que fa al sector públic com a la balança comercial, s'importava molt més del que

s'exportava i això vol dir baixa competitivitat. En aquest context, les mesures d'austeritat anaven destinades a corregir aquests desequilibris. Però això no vol dir que la persistència en l'aplicació d'aquestes mesures no tingui conseqüències no desitjades. Per exemple, en un procés de desendeutament hi ha poc consum perquè no s'inverteix, si hi ha un dèficit públic excessiu, redueixes despesa pública i per tant serveis, i per guanyar competitivitat es va optar per la contenció salarial, que va provocar alhora que el treballador gastés menys. I ara ens veiem obligats a reaccionar per contrarestar els efectes secundaris d'aquestes mesures, que d'altra banda eren necessàries. La vacuna contra la crisi tenia efectes secundaris, que ara patim.

—**Una recepta correcta però amb una dosi errònia?**

—Els efectes secundaris eren previsibles, però pel que fa a la seva intensitat, probablement es podrien haver aplicat les mesures de forma més dilatada. Ara bé, aquí entren en joc aspectes polítics i culturals, perquè al darrere de tot plegat hi ha una desconfiança per part de determinants nuclis potents d'Europa respecte a que si no hi ha mesures molt dràstiques, no es faran les reformes. Aquests nuclis de poder, sobretot Alemanya i Holanda, pensen que si no es posa contra les cordes els països que han generat grans desequilibris, no actuaran per aturar-ho. Les reformes econòmiques es poden dilatar, es pot dir que el dèficit zero per comptes d'aplicar-se el 2020 serà el 2025, però si els països pensen que així dilaten l'aplicació de mesures i més endavant ja es veurà, aquí ve el problema. Gran part de les polítiques d'austeritat imposades responien a causes objectives, però a més a més responien a una desconfiança en relació a determinats països. S'hauria pogut fer d'una altra manera? Segurament, si fem abstracció dels problemes que no són estrictament econòmics sinó de caràcter cultural i polític, l'aplicació de mesures es podria dilatar en el temps.

—**Al Fòrum econòmic de Davos, la directora gerent de l'FMI i grans inversors han posat l'Estat espanyol com a exemple a l'eurozona de "meravellós treball" d'aplicació de reformes estructurals. Només han matisat aquest adjectiu amb l'atur**

“La deflació és molt perillosa, més encara si es produeix en un context d'economies endeutades, com la UE”

juvenil i “l'extremisme de Podem”. El món no desconfia de l'Estat espanyol.

—Espanya ha fet reformes i la societat ha aguantat moltíssim, però jo no ho titllaria de “meravellós treball” ni de lluny. Unes reformes que encara comportin el 23% d'atur que es titllin de meravelloses, és estar ben lluny de la realitat. Aquestes mesures estructurals s'han fet a partir d'una devaluació interna que ha donat com a resultat salaris baixos i molta precarietat. S'han fet reformes, però se'n podrien haver fet moltes altres, com per exemple en la composició de la despesa pública mateix. És meravellosa una despesa pública que manté encara inversions que no tenen cap rendibilitat econòmica, quan alhora s'estan restringint

serveis que toquen l'estat del benestar? Em sembla absolutament fora del lloc. Ara bé, la societat, que no el Govern, ha estat capaç de digerir situacions molt dures com una rebaixa salarial i diverses retallades en tots els àmbits.

—**Per contra, la UE continua desconfiant de Grècia tot i que ha tingut dos rescats. És per aquesta qüestió política i cultural més que no pas pels resultats econòmics?**

—Grècia no ha fet cap de les reformes que havia de fer. Té un sistema fiscal brutal, la gran oligarquia grega i els nuclis d'influència del país no paguen. Per tant, el plantejament de la UE és que es pot parlar de moltes coses, però sempre que s'apliquin les mesures que corresponguin. Perquè, realment, el sistema fiscal grec con-

“Syriza és una oportunitat per modernitzar l’economia grega, que no vol dir pas fer cap revolució”

el pes de la crisi. És una economia amb una productivitat baixíssima, enormement intervinguda, mal intervinguda pel mateix sistema intern de permisos. Necessita modernitzar-se, i no es farà res mentre a les classes dirigents els vagi bé aquesta situació. Si els que fins ara han guanyat les eleccions formen part d’aquests poders, és normal que no facin les transformacions que li calen a Grècia. Syriza és una oportunitat important per modernitzar l’economia grega, que no vol dir pas fer cap revolució. I que a canvi d’això Syriza demani a la UE una moratòria en el retorn del deute, que no una condonació, és comprensible i perfectament viable. No és cap amenaça per a Europa, al contrari, pot arribar a interessar-li, perquè en l’escenari actual Grècia no pot tornar el deute.

—**El cas de Podem és prou diferent.**

—Amb Podem hi ha un fet excepcional, i és que no ha guanyat unes eleccions, de fet només s’ha presentat a les europees del maig de 2014, i no sabem quin programa electoral tenen perquè l’estan fent. I tot i això, té unes expectatives brutals. Ells mateixos han dit que no tenen el programa fet, quan el tinguin veurem què proposen, però en tot cas és indicador que alguna cosa tan “meravellosa” no funciona, perquè si no, no tindrien el gran impacte que tenen a la societat espanyola. La societat no percep els resultats del “meravellós treball” d’Espanya amb les reformes... Carregar-te la casta sense concretar massa bé què és *casta*, perquè n’hi ha de tot tipus, política, econòmica, universitària, etc, té ganxo, però se suposa que la gent acaba valorant els programes, i de moment no el coneixem.

—**La Generalitat tindrà un 2015 pressupostàriament molt complex. Sense model de finançament revisat, la venda d’actius el 2014 no ha funcionat, i el marge per fer política fiscal gairebé nul, hi ha marge de maniobra?**

—En uns pressupostos sempre hi ha marge de maniobra, però uns pressupostos públics, perquè puguin ser discutits, han de tenir incidència sobre la recaptació, i aquesta recaptació ha de tenir relació amb la riquesa del país. És aquest el nostre cas? No. Hi ha un model de finançament que no serveix i hi ha un sistema d’anivellament pel qual Catalunya rep uns ingressos que estan en funció d’aquest procés d’anivellament i no pas en funció de la riquesa que generem. Per tant, tenim un problema amb una part substancial dels pressupostos, que són els ingressos. I té molt poca capacitat de despesa, en la mesura en què una bona part de la despesa està condicionada pels serveis socials que presta, i finalment, una cosa que més o menys forma part de la sobirania, l’endeutament, Catalunya tampoc no ho pot fer perquè no té accés als mercats. I no pot tenir el dèficit que pugui gestionar en funció del cicle econòmic, perquè el marca Madrid.

—**Els pressupostos haurien de ser la llei més important per fer política.**

—Sí, però des del meu punt de vista els pressupostos de la Generalitat donen molt poc de sí. Per poder fer política amb uns pressupostos, has de tenir capacitat recaptatòria amb relació a la teva riquesa, capacitat de despesa i capacitat de generar dèficits de caràcter cíclic o poder endeutar-te. Si a la pràctica no tens res de tot això, el marge de maniobra és mínim. Hem de ser conscients del marc en el qual ens movem. Hi ha una inevitable gesticulació en els partits de l’oposició, però això no vol dir que no es pugui fer res, probablement de caràcter simbòlic, perquè estem a disposició de la voluntat de Madrid de finançar o no. Es posen taxes com l’euro per recepta o la taxa bancària per incrementar ingressos i l’Estat les recorre i les tomba, així és molt difícil fer política amb els pressupostos.

Gemma Aguilera

tinua penalitzant les classes mitjanes i populars, i és normal que hi hagi encara desconfiança. Per això el BCE ha decidit que seran els bancs centrals de cada país els que canalitzaran la compra de bons, per evitar que tots els europeus siguin responsables de les decisions de cada país. Això és just? És la vida! Tu no avals ningú que no t’inspira confiança, per això, mutualitzar el deute voldria dir que tots ens fem avalistes de tots, i el que és rigorós i compleix no està disposat a assumir riscos per un altre. Europa és això, en aquests moments.

—**El poder de Brussel·les considera Syriza un factor de desestabilització de l’eurozona. Considera que és una amenaça?**

—No crec que sigui mala opció, perquè el problema de Grècia no és que no hagi fet les reformes revolucionàries que li caldrien, és que ni tan sols ha fet el pas cap a un sistema fiscal modern. Hi ha una oligarquia i uns poders que han estat protegits de la crisi, i una classe mitjana i popular que ha aguantat